

Storm még nem undorodott meg a polgárságtól, sajnálattal, együttérzéssel fordul elbukó szereplői felé. A megrázó erő és mély tragikum, amivel könnyörtelen bukásukat megírta néha a nagy görög drámákra, néha a mai novellákra emlékeztet. Az emberi élet örökös problémáit a korabeli polgári társadalom embereinek sajátos világában mutatta be.

A történet, az emberi sors, amit leír, nem marad meg önmagában, csak egy esetenek, hanem minden idők emberének örökérvényű emberi igazságokat sugároz. Ezek az igazságok teszik ma is időszerűvé a múlt századbéli német realizmus e kiváló alkotójának novelláit.

A halászélet balladája

Gellér Tibor

BLASCO IBANEZ: MÁJUSVIRÁG, EURÓPA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1958

Vegyes érzésekkel vettem kezembe Blasco Ibanez regényét, a Májusvirágot. Idegenkedtem tőle, mert nem ismertem. Úgy érzem, hogy irodalomtörténet-tanításunk adós maradt ismertetésével, s folyóiratunk és lapjaink irodalmi hasábjai is valahogy megfeledeztek Blasco Ibanezről, a spanyol irodalom egyik legnagyobb, legmarkánsabb alakjáról. A nagy írónak huszonegynéhány regénye, több ezer cikke és röpirata, „Az első világháború története”, sem műfordítói munkássága nem keltett nálunk nagyobb visszhangot. Pedig megérdemelné a népszerűsítést, hiszen csupán köztársasági szeleme miatt hallgatták el regényeit.

Nem tartom magam illetékesnek, hogy egész életművéről szóljak, s értékelést adjak munkásságáról, hiszen legjelentősebb regényeit, A székesegyház árnyékában, A csorda, Az apokalipszis négy lovasa, A kunyhó, A nád és iszap — nem ismerem, csak egy regényéről szólhatok; a Májusvirágról. Ez a regénye most került el hozzánk magyar fordításban és felkeltette az érdeklődést Blasco Ibanez iránt.

Csak távolról ismerjük Spanyolországot, s inkább politikai, társadalmi har-

nemzedékek. Mert a tenger itt nem elvonatkoztatott lírai alany, hanem meg személyesített szörny, az életért vívott ádáz küzdelmek színtere.

Blasco Ibaneznek a Májusvirághoz írt előszavából idézek: „Ahogy a tengerparton bolyongva regényemet gondolatban előkészítettem, gyakran találkoztam egy fiatal festővel — csak őt esztendővel volt nálam idősebb. A festő teljes napfényrel dolgozott, és varázslatosan adta vissza vásznaiban a fény aranylását, a levegő láthatatlan színét, a Földközi-tenger remegő kékségét, a vitorlák átlátszó, de ugyanakkor mégis határozott fehérségét és a nagy ökrök szőke, húsos testét, ahogy a hullámokat méltóságteljesen szelve, vontatták a bárkákat...

A művészetben a realizmus híve volt, és irtózott az iskolákban tanult festészetétől. Egyedüli mesterének a valenciai tengert tartotta, áhítattal csodálta únuöklő fényességét.

Ugyanaz a modell lebegett szemünk előtt, együtt dolgoztunk, ő a vásznain, én meg a regényemen.”

Blasco Ibanez is irtózott az iskolákban tanult irodalomtól. Ebben a regényében minden kétséget kizáróan megmutatta realizmusát. A valenciai tengert és a partján élő kisemberek életét vallja mesterének. Csak az áhítatos csodálat hiányzik a Májusvirágból, a modell ugyanaz.

cairól tudunk. Népének életéről, vágyairól, mentalitásáról Frederico Garcia Lorca lírája zengett. A Májusvirággal új szint, új ízt kaptunk a spanyol népről, a kis halászvárosok életéről, embereiről. Prózában. Hitelesen, realiztikusan, első kézből. Nem világutazók áporodott feljegyzéseiből ismerjük meg, hanem egy olyan regényből, melynek írója népe életét élte.

Blasco Ibanez egy kis valenciai halásztelepre vezeti el az olvasót. Megrázó, drámai képet fest az életszereletről, az életért vívott harcról, az elcsigázott emberekről, érzékiségükről, szokásaikról és a tengerről. A tengerről, mellyel élethalálharcot vívnak a tán elvesszen: új vitorlása, a „Májusvirág” elsüllyed a tengeren, ugyanúgy összetörök a szirteken, mint a többi halászbárka. Ott látjuk ennek a nyomorgó életnek többi mellékszövegét is. A forró spanyol vér, az érzékiség hajtja, úzi az embereket, fellobbantja még a testvérek között is a gyűlölet lángját, amely egyébként is ott lapul minden családban. A gyűlölet alapja itt is gazdasági, a felfelé ívelés vagy a lemaradottság érzete. Egy másik mellékszöveg a bigott vallásosság, mely rányomja bélyegét az emberekre, ránehezedik a lelkiükre, békétűrésre, igavonásra, megalázódásra nevelve őket.

Regényével balladát írt, a halászelet balladáját.

Rabul ejti az olvasót a valenciai halásztelepülés leírása, a szegénység, a nyomor, az elesettség rajza, a halbűzös légkör festése. A hajnal leírásával kezdi regényét az író, és a kordék csikorgásával, a rongyos, piszkos, bűzös halászaszonyok sápirozásával, veszekedésével adja meg az alaptónust. Ez a tónus, ez a légkör vonul végig az egész regényen. Főhősei menekülnének ebből a légkörből, ebből az életformából, de ha valamelyiknek sikerül is felülemelkednie, az is elhull, elvész a harcban. Retor, a regény főhőse is csak azért emelkedik felül a nyomoron, hogy az-

A regényben nagy szerepe van a tengerrel való ádáz és egyenlőtlen küzdelemnek is. Az író szinte megszemélyesíti a tengert, emberei folyton harcban állnak ezzel az elemi erővel. És a parton a gyászkezdős asszonyok sora. Sírás, jajveszékélés, könnyes zsebkezdők. Síró-rívó árvák. De ez az életük; a visszavárás, a temetés. A férfiak vágya pedig a kék messzeség, a csalogató remény, illúziók. És ez a kék messzeség a temetőjük.

Ezért jelentett Blasco Ibanez regénye újat, frissességet, új szint és újabb felfedezést számomra.

